

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opusculum Theologico-Canonicum De Sponsalibus

Kugler, Johann

Norimbergæ, 1705

§. I. De Sponsalium Significatione, Definitione, & Proprietatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40883

OPUSCULUM THEOLOGICO- CANONICUM.

DE SPONSALIBUS.

PARS I.

§. I.

De Sponsalium Significatione, De- finitione, & Proprietatibus.

Sponsalia dicta sunt à sponden-
do: nam moris fuit veteribus,
stipulari, & spondere sibi uxores
futuras. l. 2. ff. de Sponsal. Unde
& Sponsi, Sponsaque appellatio
nata est. l. 3. eod. tit. Minus usitatè nomen
Sponsalia significat munera Sponsæ data. i. Reg.
18. v. 25. Usitatius etiam per Sponsalia de præ-
senti intelligitur matrimonium nondum con-
summatum. Matth. 1. v. 18. c. Tertio loco, 13.
de Præsumpt. c. 2. & fin. de Sponsa duorum. c.
Conjuges. 6. c. Qui desponsat am. 12. XXVII.
q. 2. hinc Conjuges post copulationem coram
Sacerdote primâ nuptiarum die, non vir, aut
uxor, sed à Matrimonio rato Sponsus, & Spon-
sa

A

sa

S-

sa salutantur. Nihilominus *sponsaliorum* appellatione non nisi improprie *matrimonium* verbis de presenti conceptis contractum continetur. Pius V. constit. Ad Romanum, quam citat Canis. super tit. de Sponsal. & habetur in 70. Decretal. l. 1. tit. 1. c. 2. Proprie, & communiter per Sponsalia intelligitur promissio futuri matrimonij; & sic accipiuntur in dubio; arg. c. In nostra 8. de Injuriis. l. 3. §. hac verba. ff. de negotiis gestis. l. Non aliter 69. ff. de Legatis 3. Similiter in dubio nomen *Sponsi*, aut *Sponse* accipitur proprie pro ijs, qui matrimonium futurum promiserunt; teste Palao de Spons. disp. 1. p. 1. n. 4. ex Covarruv. & Gobat ex Riccio, & Peretz; in materia tamen favorabili nomine *matrimonii*, etiam *Sponsalia*, & nomine *uxoris*, *Mariti*, vel *Conjugum*, *Sponsi*, vel *Sponse* designantur, & vicissim; ut multi docent cum Sanchez lib. 1. disp. 1. à n. 2. arg. c. Odia. 15. l. 6. & l. 5. C. de bonis quæ liberis & c. Nisi alicubi (ut sæpe fit) aliud, vel ipsa lex exprimat, vel communis, aut frequens usus loquendi suadeat, vel ratio legis, & mens Legislatoris, aut disponentium intendat; ut exemplis probat König super tit. de Sponsal. n. 4. Et sic benè Laymannus, & Palaus ex Covarruvio Regulam Sanchezij negant esse Universalem.

2. Sponsalia definiuntur esse *futurarum nuptiarum mentio*, & repromissio l. 1. ff. de Sponsal. c. Nostrates 3. XXX. q. 5. Vel Promissio *mutua futuri matrimonij*, Seu nuptiarum;

rum. *S. Th. in Suppl. q. 43. a. 1.* Vel denique, ut omnes conditiones essentielles clarè exprimantur; *Promissio voluntaria, deliberata & mutua, signo sensibili expressa, futuri matrimonij; inter personas jure habiles.* Ille-
nus Tr. 6. disp. 9. Q. 1. a. 1. Sporer in suo Tyro-
cinio Sacram. p. 4. n. 133. addit: *Verax, ac Seria; Absoluta, & non conditionata, ut statim obliget.* Juverit particulas singulas explicare.

3. Dicitur 10. *Promissio*; nam solum pro-
positum non obligat. Debet autem promissio
esse directa, & immediata; nam ipsa quoque
Sponsalium promissio est mediata nuptiarum
promissio, differt tamen à sponsalibus tanquam
promissio rei exhibendæ, à promissione rei ex-
hibitæ inquit Wagnerek in rubr. de Sponsal.

Dicitur 20. *Voluntaria*, & quidem forma-
liter, ac immediatè, ut dicitur Q. I. n. 25, *non*
coacta (de qua conditione fusè agit Sanchez
toto lib. 4. per 27. disputationes) idcirco Lay-
mannus, Varro & alij Sponsalia derivant à
Spondendo, quod est *Spontè* promittere, ità ut
sint *Spontanea*, & sinè metu; de quo Q. II.
& III. item sinè errore: nam *errantis nullus*
est consensus, nec voluntas. l. cum testamen-
tum. 8. C. de J. & facti ignorant. Cum, ut
Julianus scribit, non consentiant, qui er-
rant, quid enim tam contrarium consensui
est, quam error. l. 15. ff. de Jurisdict. & sicut
error personæ, & conditionis conjugii con-
sensum non admittit c. un. XXIX, q. 1. ità nec

Sponsaliorum, quæ etiam sæpe dissolvitur error, aut deceptio in qualitate, ut dicitur *parte 3. n. 22.*

5. Denique per liij *Voluntaria*, excludit Illos amentes, nempe constanter. *c. dilectus 24 de Sponsal.* Nam furor quin Sponsalibus impedimento sit, plusquam manifestum est. *l. 8. ff. eod. tit. c. 27. XXXII. q. 7.* Si tamen quis deliret in uno tantum genere, & in aliis sapiat, poterit sponsalia contrahere, idem est de eo, qui contrahit, dum habet lucida intervalla; teste Pirrhing, *Super tit. de Sponsal. n. 11. vide Sanchez. l. 1. disp. 8.* König tamen censet, non esse capacem Sponsalium, qui in uno genere delirat, si talis amentia sit, ut sibi non tantum persuadeat falsa, sed etiam impossibilia; v. g. se esse coreum, vitreum &c. dicta de amentibus, intelligenda etiam sunt, de plenè ebriis, utpote eo tempore actus humani, & contractus incundi incapacibus. *Sanchez l. c. n. 19. vide Q. I.*

6. Dicitur 30. *Deliberata*; nempe plenâ deliberatione, quæ sufficiat ad peccatum mortale. Prob. omnis promissio talem deliberationem requiri, ut docet *Lessius de F. & F. l. 2. c. 18. n. 2. ex Navarro.* ergo & hæc. 20. In voto talis deliberatio requiritur; ut docet idem *c. 40. n. 2. ex Sylvestro, Cajetano, Soto, Navarro*, cum communi; ergo etiam in Sponsalibus. 30. Cum Sponsalia obligent sub mortali, necessaria erit tanta deliberatio, quanta ad mortale sufficit, ita plerique cum *Sanchez l. 1. Disp. 8. n. 5.* Ubi multos citat, nec paucos *Palaus. D. 1. p. 2. n. 4.*

7. Ma-

7. Majorem deliberationem Bonacinna requirit, eam nempe, quæ præsentia, & futura, aliasque circumstantias perpendat; sed tantam non requiri, benè probat Sanchez loco cit. à paritate voti; *ex c. venientis 2. de voto & c.* & ex eo, quòd ad contrahenda Sponsalia septennij ætas sufficiat. *C. 4. §. 13. & c. un. in 6. de desponsat. impub. in qua adeò tenera ætate, tam matura deliberatio sperari non potest; ita cum Sanchez tenent Guttierrez, Angelus, Boss. König & alij, & præsertim Suarez hoc demonstrat de voto tom. 2. tr. 6. c. 9.*

8. Ex his infertur, valere Sponsalia, in calore iracundiæ, aut cæstro amoris, vel libidinis contracta, nisi his passionibus (quod tamè in foro externo regulariter non præsumitur) ita mens perturbaretur, ut eo casu peccati mortalis capax non maneret. Similiter contra Gothofredum, & Aloys Riccium cum Sanchez *l. q. D. 8.* benè docet Gobat *de Spons. à num. 25.* & ex hoc Sporer, in foro externo præsumi sufficientem deliberationem habuisse eum, qui ante, aut intra ipsam copulam carnalem promitteret matrimonium; sicut præsumeretur sufficientem habuisse pro peccato mortali. Nisi mulier cognita, esset prorsus imparis conditionis, vel aliàs ab ea semper abhorruisset; vel in extraordinario cæstro, ex verbis, forma, tactibus singulariter illecebrosis orto, abreptus fuisset, & *Haunoldus tom. 3. tr. 9. n. 5. de J. & J.* universaliter docet, ad inducendam obligationem sufficere promissionem factam ex ingenti passione, dicens esse conclusionem apud Theologos certam; & vel

à posteriori sufficienter probatam, quia alioquin
 omnis vehemens passio excusaret à mortali.
 2o. vacillarent plurima matrimonia, & Spon-
 salia, in passione contracta, de quorum tamen
 valore nemo dubitat. 3o. à potiori irriti essent
 omnes contractus ex metu initi. Unde *Gobat-
 num*. 27. benè asserit, risu explodendum, qui
 pro tali Sponso absolviendo ageret; cùm ob-
 stet praxis Curiarum (Neapolitanâ fortè ex-
 ceptâ apud Riccium) & communis Doctorum
 sensus; nec ullus hactenus quæstionem moverit,
 utrùm talis pollicitatio subsistat: Aliàs pariter
 dici posset ex defectu libertatis olim non valuis-
 se matrimonia, quæ eo ipso, nullo contradi-
 cente, præsumebantur valida, si Sponsus Spon-
 sam carnaliter cognovit *c. veniens*. 15. *Et*
c. Is qui 30. *de Sponsal*: Accidit quòd in ob-
 lecuris Judex procedere debeat, secundum id,
quod plerumque fieri consuevit. c. Inspicimus
45. R. J. in 6. atqui prædicta Sponsalia plerum-
 que sufficientem deliberationem habent, ergo.
 Nec juramento juvari poterit; quia nisi semi-
 plena probatio præcedat, non solet hoc alicui
 concedi in præjudicium tertij, *arg. c. Cum con-*
tingat 28. *de Jurejur*: In foro tamen inter-
 no, Sponsalibus non obligaretur, qui sciret,
 se in prædictis casibus ità fuisse abreptum, ut
 non habuerit libertatem tantam, quantâ suffi-
 cit, pro peccato mortali.

9. Dicitur 4o. *Mutua*; de cujus particula
 veritate aget *2. IV.*

10. Dicitur 5o. Signo sensibili expressa: quia
 sine

finè aliqua manifestatione, nec contractus fieri; nec promissio acceptari, adeoque nec obligare potest. ita Palaus *D. 1. p. 2. n. 8. cum Sanchez, Vasquez. Conink, item Ilfunus, Wagnerek & alii.* Unde quia surdus, mutus, & simul cæcus talis signi percipiendi incapax est, mortaliter loquendo etiam incapax erit Sponsaliorum, ut docet Sanchez cum pluribus, *l. 1. D. 8. n. 13.*

II. Optimè quidem contractus Sponsalitiis verbis exprimitur; ut insinuat *c. 1. de Sponsa duorum V. corde & ore. C. licet. 3. eod. tit. c. Tua. de Sponsal.* cum hæc inter signa principatum obtineant; & verbis initus facilius probari possit: nihilominus etiam alia signa sufficere certum est; ex *cap. cum apud. 23. & cap. Tua 25. de Sponsal.* valentque sponsalia (more aliorum contractuum) quibuscunque signis expressa, cum nullibi irritentur: ut docet *Card. de Luca & Barbosa apud P. Wex in Opus. Canon. Trid. item Pirrhing, Wagnerek & alii,* & præsertim de ipso matrimonio hoc solidè probat Sanchez *l. 2. D. 31. n. 5.* imò & licita esse, etiam in non mutis, docent complures; cum nullum pro verbis præceptum extet, & canones in oppositum citari soliti non loquantur de sponsalibus, sed de matrimonio (quanquam juxta Mastrium *Disp. 7. de matr. n. 93.* multosque alios, ab eo citatos, etiam hoc finè formalibus verbis ex rationabili causa licitè conficiatur) & faciliè explicari possint, quòd verba suadeant tanquam Signa cla-

riora, non verò præcipiant: dummodo alia signa verbis substituta, sint juxta consuetudinem loci manifestativa consensûs interni. Si enim juxta num. 15. Sponsalia solo silentio contrahi possunt, cur non quibuscunque signis consensûs interni expressivis? Sicut à pari: *Nutu etiam relinquitur fideicommissum. l. nutu 21. ff. de legat. Bonacinna de Sponsal. q. 1. punct. 1. n. 9.*

12. *In Sponsalibus constituendis parvirefert, per se, & coram, an per internuntium, vel per epistolam, an per alium hoc factum est, l. fin. ff. de Sponsal:* ut exemplis König probat *super tit. de Sponsal. n. 34.* dummodo internuntius, seu Procurator, habeat mandatum speciale, & per se ipsum agat, nec sit revocatus, antequam pars altera promissionem acceptaverit. *arg. c. fin. de Procurat. in 6. §. 3. Instit. Juris Canon. de Sponsal.* Quòd si Principalis promissionem revocet, antequam acceptetur, non tenent Sponsalia, quamvis revocatio, nec Procuratori, nec parti innotuisset. *§. 19. Inst. §. Can. de Procurat.* Tenent autem immediate post acceptationem, etiam antequam ea Principali innotescat. Gobat *ex cap. Potest quis 68. de R. J. in 6. junctis Interpretibus.* Similiter ferè discurrendum est de Sponsalibus per literas contractis, quæ valent, si literæ non sint revocatæ, antequam Sponsa promissionem acceptaverit, sive rescribendo; sive coram aliis ad eam rem convocatis, reciprocum animum suum declarando. König *l. c. ex Nicolao de Passeri-*

Passeribus Literæ amatoriæ, in quibus Scribens, puellam vocat Sponsam suam, non plenè probant Sponsalia, sinè aliis indiciis, Licèt inter æquales præsumptionem pariant; & probationem juvent. Idem citans *Rotam dec. 772. n. 9. p. 2. Rec.*

13. Si verba, quibus sponsalia contrahuntur, dubia sint, in foro interno in quoquis suorum verborum interpret est, standum erit intentioni contrahentium; imò etiam in foro externo, si de intentione loquentis constet. *Nam verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secundum mentem proferentis. in Summa. c. Intelligentia. 6. de V. S. & in conventionibus contrahentium voluntatem potius, quam verba spectari placuit. l. 219. ff. eodem tit. quæ quandoque deprehenditur ex consuetudine loquentis, quandoque ex consuetudine regionis, quandoque verò ex iis quæ præcedunt vel sequuntur. Canis. ex l. si servus 50. §. fin. ff. de Leg. 1. Super c. 9. de Spons. Cæterum Judex spectare debet Sensem verborum communiter in provincia receptum. l. non aliter 69. ff. de Leg. 3. c. ex literis 7. de Sponsal. Pirrhing, Wagnerek, alique interpretes hujus cap. & passim Doctores; Non enim ex opinionibus Singulorum, sed ex communi usu nomina exaudiri debent. l. Labeo 7. §. 2. de Suppellect. leg. & l. 10. eod. tit. junctâ Glossâ. & L. Semper in stipulationibus. 34. ff. de R. J. ubi multa huc pertinentia habent interpretes. In dubio an adfuerit animus se obli-*

A 5

gandi,

gandi, indicandum est, quòd adfuerit *Bonae*,
de Sponsal. q. 1. p. 1. n. 14. & 15.

14. Inter verba dubia, sunt illa: *Non contraham cum alia à te, vel quam tecum, vel praterquam tecum, vel nisi tecum, nolo aliam nisi te &c.* quæ (ut multi docent cum Sanchez *l. 1. D. 19.*) non constituunt sponsalia, nisi aliud circumstantiæ persuaderent; quia sunt tantum conditionalia, nempe: *Si aliquam duxero, ducam te.* Plures alias promittendi formulas dubias. Idem adducit, & resolvit, *Disp. 18.* Item Zoësius *Super Tit. de Sponsal. in Decret. à n. 9. & optimè Gobat in Theol. Experim. de Sponsal. à num. 48.* & ex his, & ex Tamburino *Sporer Tyrocin. Sacram. de matr. c. 1. à n. 155.* Gobat autem à num. 71. pro dignoscendo, an verè Sponsalia contracta sint, ponit sequentes regulas. 1^a. Qualiacunque verba, aut signa adhibeantur, Sponsalia irrita sunt, si probari possit; vel ex defectu notitiæ, vel ex alia causa consensum defuisse. 2da. Verba posteriora, vel repromittentis dubia, aut æquivoca, accipi debent in sensu priorum, aut prius promittentis, vel de promissione tractantis; si hæc clara sint; nam verba sumi debent juxta subjectam materiam: *arg. c. Intelligentia 6. de V. S.* 3^a. Judex procedere debet juxta communem Verborum Sensum; ut dictum est *n. preced.* 4ta. Si verba aut signa ità dubia, & obscura sint, ut nec quidem probabiliter mens loquentis conjici possit, standum erit pro libertate in Sponsalibus, ut fusè probat; quæ regula

regula tamen non valet, dum agitur de Matrimonij semel contracti dissolutione. *arg. c. fin. de Sent. & rejudic. 5ta*. In dubio magis favendum est foeminis, quam viris, quòd hæ sapius, & facilius decipiantur, ità Gobat cum Sanchez, Henriquez & aliis.

15. Quanquam, qui tacet consentire videatur, R. 43. J. in 6. tamen silentium puellæ, & vicissim, dum ei promittitur matrimonium, non habetur pro repromissione, inducente Sponsalia; Sanchez, l. 1. D. 23. n. 7. Laym. l. 1. tr. 2. c. 3. n. 3. Coninck & alij, quia dicta regula tantum habet locum, dum agitur de tacentis favore, vel commodo, non verò de obligatione: ut regulam explicant Layman, Canicius, Pirring, Streinig, & passim alij. Unde is qui tacet, non fatetur, R. J. 44. in 6. Nihilominus si Pater, vel mater, loco filij, aut filiæ spondeat, ijs non contradicentibus, si presentes sint, & probabiliter etiam si absentes (ut conformiter ad cap. Un. §. fin. v. absentes & tacite de desponsat: impub. in 6. docet Palaus Disp. 1. p. 4. n. 14. cum S. Th. Paludano, Soto, Henriquez contra Sanchez, & Gutierrez, alijsq.) modò ijs à Parentibus notificetur, tunc in foro externo tale silentium æquivalet sensibili repromissioni, & tacitæ ratificationi cap. cit. Supponuntur enim Parentes res prolium optimè velle agere; *arg. l. 22. §. fin. ff. ad l. Jul. de adulter. coërc.* proles autem ex naturali amore, & reverentia Parentibus debita, præsumuntur reclamaturæ, si contractus displiceret. Idem

aliqui dicunt de Sponsione Fratris, Tutoris, vel Curatoris, sed minùs probabiliter teste Illung. ratio est ex Palao; quia contractus Sponsalium ità jure naturæ personalis, & liber est, ut nec Parentum Sponsio loco filiorum tacentium facta valida esset, nisi lex positiva pro Parentibus staret; quæ cum non stet pro aliis, ad illos extensio fieri non poterit: præsertim cum erga alios, nec eadem reverentia, & amor, nec reciprocè tanta eorum cura præsumi possit, vide Sanch, l. I. D. 23. n. 7. *Wagnerek Super c. 1. de matrimonio contracto contra &c.*

16. Dicitur 6º. *futuri matrimonij*: ut distinguantur à Sponsalibus de præsentì, hoc est à matrimonio; cui Sponsalia regulariter, & ex decencia præmittuntur, nè illud ex inconsulto impetu, & sinè sufficienti inquisitione impedimentorum celebretur; ad quæ faciliùs deprehendenda ex præcepto Ecclesiæ graviter obligante, Sponsalia per ternas denuntiationes, seu proclamationes, aut banna in Ecclesia promulgari solent. *c. fin. de desponsat. clandest. Trid. Ses. 24. c. 1. & 5. de reform. matrim.*: Valeret tamen matrimonium, imò licitum est, quamvis ex justa causa, & licentia (*arg. l. Quæsitum 9. ff. de Sponsal. v. si vero Sponsalia non præcesserint.*) nec Sponsalia, nec denuntiationes præmitterentur, ut si miles, aut Concubinarus ad prolem legitimandam coram Parocho omissis his Solennitatibus copularetur. *Pirrhing. 2. 6. de Sponsal. Gobat, König &c.* Similiter etiam valent, & licent Sponsalia clandestina, ut dicitur *parte 2. Q. 6.* quamvis irri-

ta sint

ta sint clandestina matrimonia, juxta *Trid. ss.* 24. c. 1. *de reform. matrim.* ita ut nec vim Sponsalium habeant inter *puberes*, ut dicetur *parte 2. Q. 7.* bene tamen inter *impuberes*, cum inductione impedimenti publicæ honestatis c. *Un. de desponsat. impub. in 6.*

17. Dicitur 7°. *Inter personas jure habiles* seu nulli impedimento subjectas; aliàs enim cessaret finis talium Sponsaliorum, si vi illorū suo tempore matrimonium contrahi non posset; ad quod non daretur obligatio; cum hæc non detur ad objectum inhonestum vel impossibile, vel invalidum, quamvis promissio illius jramento fuisset confirmata, c. *In malis. 5. c. Inter cetera 22. XXII. q. 4. c. quanto. 18. de Furejur. Reg. 69. f. in 6.* Si tamen impedimentum fuerit auferibile per dispensationem; subsistent Sponsalia conditionata, juxta dicenda *parte 2. Q. V.*

18. Porro alia impedimenta sunt dirimentia, quæ matrimonium irritum, alia impediencia, quæ illicitū reddunt. Hæc olim satis multa erant, juxta tritos versus: *Ecclesia vetitum &c.* Sed hodie (exceptis Sponsalibus cum alia prius initis, & non dissolutis; voto simplici castitatis, cælibatus, Religionis, vel Sacrorum ordinum; interdicto Ecclesiæ, & tempore feriarum) per diuturnam consuetudinem, reliqua sublata sunt, ut bene probat Sanchez l. 7. D. 17. à n. 8. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 15. Coninck, Pirrhing, Engel, & teste König passim Doctores; ita ut dispensatione opus non sit; si tamen aliquis pro Securiore eam petere vellet; Sufficeret recurrere ad Episcopum;

pum; ut docet *Laym. l. c.* quamvis in voto, & in Sponsalibus Solus Pontifex dispensare possit, & in his quidem teste Sanchez *l. 1. D. 61, n. 2.* & *Lugone in resp. moral.* non nisi ex gravi, vel si sponsalia jurata fuerunt, non nisi ex causa gravissima, bonum publicum concernente; rationem dat Gobat, quia nec Supremus Princeps, sine causa gravi auferre potest tertio jus certum. Tandem impedimentis etiam de facto impediens Illung addit clandestinitatem in iis locis, in quibus, Tridentino non recepto, matrimonia clandestina valida sunt; item omissionem triplicis denuntiationis; de qua num. 16. An etiam dissensus Parentum inhabilitatem aliquam inducat, patebit hic ex Q. IX.

19. Inter personas *jure inhabiles*, potissimum deputantur destituti ætate à jure requisita, quod pro Sponsalibus regulariter exigit septennium completum *c. Literas 4. c. accessit. 5. c. Ad dissolvendum. 13. de despons. impub. c. Un. in 6. eod. t. l. in Sponsal. 14. ff. de Sponsal.* Nam quia jura constitui solent, in his *quæ ut plurimum accidunt. l. 3. 4. & 5. ff. de Leg.* Usus rationis autem pro contractibus requisitus; ut plurimum acquiri consuevit circa Septennium, nam hoc superato expirat infantia, *l. Si infanti 18. C. de Fure delib.* ideo hæc ætas statuta est pro Sponsalibus, sicut pro matrimonio fæmellis annus duodecimus, viris decimus quartus completus est præfixus, ante quam ætatem vocantur impuberes, & jure inhabiles sunt ad matrimonium. *c. 6. 10. 11. de Desponsat. impub.*

l. 4.

l. 4. ff. de ritu nup. quia ante illud tempus non censentur apti ad generationem; nisi malitia suppleat ætatem. *c. de illis 9. & c. fin. de De-spons. impub.*

20. Itaque Sponsalia ante Septennium contracta, regulariter (hoc est nisi usus rationis ætatem antevertat, ut dicitur *Q. VI.* irrita sunt, nec pariunt impedimentum publicæ honestatis, nec firmanur solo *tractu temporis R. F. 18. in 6.* (idem est, si Parentes loco talium contraxissent *c. un. h. t. in 6. §.* Porro) ita ut talis infans postmodum adultior factus, pro libitu resilire valeat, nisi (ut notat *Ilfung*) *invaliditatis conscius* Sponsalia post septennium expresse, vel implicite v. g. mittendo munera, aut Sponsæ cohabitando &c. renovasset. *c. cit. §. 1. & 30.* Similiter resilire posse adultum, qui cum infante contraxit, docet *Wiestner ex Zabarella, de Canon. impedim. p. 2. a. 4. n. 9.* quod tamen melius negat *Sanchez l. 1. D. 6. n. 15. & 27.* cum pluribus ab eo citatis; nam quamvis talis non obligetur, vi Sponsalium, ex defectu acceptationis in infante, obligabitur tamen vi simplicis, & gratuitæ promissionis; quæ infanti facta, non requirit acceptationem, argumento & favore legis *Fubemus 5. C. de emancipat. liber. v. nisi infantes sint.* Ratio etiam est; quia qui infanti promittit, ejus acceptationem, cujus incapax est, minimè expectat. Similiter qui pubes contraxit, vel sponsalia in impubertate inita pubes approbavit, resilire non potest; quamvis resilire liceat im-

puberi

puberi à Sponsalibus post Septennium legitime contractis (nisi ex juramento confirmaverit, ut in *exegeſi ſua ſuper cap. 7. de deſponſ. impub.* notat *Wagnerek ex cap. Ex literis 2. de Sponſal.*) ut primùm pubertatem attigerit, *c. De illis 7. de deſponſ. impub.* non expectatâ pubertate compartis, cùm independenter ab illa jus reclamandi habeat, & fruſtrâ expectetur eventus, cujus nullus eſt effectus. Debet autem reſilire in continenti, ut docet *Pirrhing, Engel, König & alij.* hoc eſt intrâ triduum poſt adeptam pubertatem, nam in continenti, ſeu illicò dicitur fieri, quod intra triduum proximum ſine ulla dilatione fit. *l. fin. C. de Judi- ciis. l. fin. C. de errore Advocat.* Si non ſtatim reſiliat cenſebitur tacitè conſentire, *Sanch. l. 1. D. 51. n. 14. & 15.* Niſi pubertatem ſe attigiſſe, vel jus ſuum ignoraverit. Nam tempus non currit ignorantì. *Wagnerek l. cit.* Potestas reſiliendi ideo datur, ne quis cogatur approbare, quod non ſatis firmâ ætate fecit; ne tamen propter ætatis inconstantiam impuberes ſæpius contrahant, & initos contractus ruſum reſcindant, antè pubertatem adeptam, nec proprio, & mutuo, nec Parentum conſenſu reſilire licet. *cit. c. De illis 7. & c. à Nobis. 8. de deſponſ. impub. Functis interpret. & Sanchez l. 1. D. 51.*

21. Ratione perſonarum Sponſalia contrahentium monent Authores, eas debere eſſe determinatas. Unde *ſcilius* promitteret ſe unam ex tribus Sororibus ducturum, & illæ conſentirent; vel ſi *Cajus* harum Parens indeter-

minate

minatè unam Titio desponderet, nulla essent Sponsalia, impedimenti publicæ honestatis induciva; *c. Un. de Sponsal. in 6.* promissor tamen Titius, vel Cajus teneretur unam ducere, aut dare, sed tamen pro libitu quam vellet, nam *In alternati vis debitoris est electio R. 70. f. in 6. Vide Sanch. l. 1. D. 26.*

22. Dicitur 8° *Vera & Seria*; id est non ficta, aut simulata, oretenus tantum facta, sine animo se obligandi, aut promittendi: nam talis promissio, non constituit, sed tantum fingit Sponsalia, utpotè quæ sine interno consensu non subsistunt. *c. sufficiat. 2. XXVII. q. 2. c. 26. de Sponsal.* Sicut *simulata nuptia nullius momenti sunt l. 30. ff. de ritu nupt.* imò nec alius contractus fictus. *Cod. tit. Plus valere &c. præsertim l. fin.* Unde quamvis aliàs promissio vera, & acceptata, in contractu mutuo, & oneroso, & in materia gravi qualis est Sponsalium, obliget sub peccato gravi & ex iustitia, ut cum communi Canonistarum docet *Lessius de F. & F. lib. 2. c. 18. Dub. 8. n. 55.* Si tamen ficta tantum fuerit, obligabit præcisè ex fidelitate, ut probat *Palam de Spons. D. 1. p. 2. n. 2.* Imò *Sanchez l. 1. D. 9. n. 5. & 9. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 10. Pirrhinus super tit. de Sponsal. n. 3. Zoësius ibid. n. 19. König n. 30.* aliique docent, vi talis promissionis (si omne damnum absit, de quo *parte 2. q. 3.*) in foro interno nullam oriri obligationem ad contrahendum matrimonium; (cùm desit consensus obligationis inductivus) vel summum levem, &

B facile

facile excusabilem; ut vult *Less. l. c. n. 58. & Il-
lung tr. 6. D. 9. n. 1.* Quamvis talis deceptor
(si reciproca promissio sibi facta est) propter in-
tentionem graviter decipiendi, & alterum gravi-
ter obligandi, lethaliter peccaverit, ut tradit
Sanchez D. 10. n. 26. loco cit. & venialiter
tantum, si promissio fuit pure gratuita, & non
mutua; quia tantum continet rationem mendacii
non perniciosi; ut habet *Gobat.*

23. Dicta intelligenda sunt de foro interno;
nam in foro externo Sponsalia promittens præ-
sumitur serio locutus fuisse, cogique poterit;
ut contra *Canis. super cap. Tua nos de Spon-
sal.* docet: *Pirrhing n. 96. Wagnerek super
dictum cap. cum Panormitano, & Glossa,
König super eundem tit. n. 30.* Si quidem
nemo existimandus est dixisse, quod non men-
te agitaverit. *l. Labeo. 7. §. 2. ff. de supellect.
leg. & nimis indignum est proprio testimonio
resistere. l. Generaliter. 13. C. de non num.
pec.* Præsertim si promissio in præsentia testium
facta, aut aliis signis confirmata est. Nisi simu-
latio, aut jocus ex circumstantiis colligeretur:
ut si quis cum puella chartis ludens diceret; *Si
vicero, mea eris,* & illa annueret. *König ex
Zippao.* Ulterius asserens ex *Felino, & Gailio,*
in circumstantiis, & verbis perplexis, & ambi-
guis, in quibus dubitatur utrum promittens serio
locutus sit, juramentum promittenti, deferen-
dum esse *arg. c. Cum in tua fia. Qui matrim.
accus. pos. & c. Pastoralis 4. de Except.* Nam
in his quæ ad animum pertinent, ut sunt scientia,
igno-

ignorantia, intentio &c. Standum est juramento cujusque, si alio modo probari non possunt inquit *Pirrhing n. 63. de Sponsal. ex Covarruvia*. Cæterum modos probandi Sponsalia, suggerit *Gobat à num. 89*. Qui dubitat an simpliciter promiserit, vel an verba ejus contineant promissionem, non obligatur, quamdiu post seriam inquisitionem stat dubium, si autem sciat se promississe, sed dubitet an animo se obligandi, tenetur stare promissioni. *Bonac. T. 1. de Sponsal. q. 1. p. 2. n. 12. § 13.*

24. Quæritur jam, an, si puella, etiã juramento addito, asserat se à Cajo corruptam, (idem fortè erit, si dicat sibi matrimonium ab eodem esse promissum) Cajus verò neget, an inquam puellæ verbis standum sit? R. cum *Gobat à n. 186. negativè: arg. cap. Significasti 5. de Adult.* est assertio communis ex Parisio, quam docent multi à Gobat per decursum citati. Ratio est 1° quia universim Actori, sive *Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat l. 2. ff. de probat: Item l. 22. § 23. ib. § 1. r. 2. 8. C. eod. tit.* 2° Nullus idoneus testis in re sua intelligitur *l. 10. ff. de Test.* nec admittitur juramentum suppletorium in probando suo interesse singulari. *Seraphin. de privileg. juram. priv. 33.* 3° est hæc Praxis consistorij Constantiensis, & aliorum. 4° Testimonium mulieris, aut nullum est, aut saltè testimonio viri postponendum *c. mulierem. 17. XXXIII. q. 5. Nam varium, & mutabile testimonium semper semina producit c. Forus 10. in fine*

de V. S. 5°. Actore non probante reus absol-
vitur, l. 4. C. de edendo. c. fin. §. sanè de Ju-
rejur. nec ex sola assertione, etiam jurata, tor-
queri potest; præsertim si actrix, asserens se vi
oppressam, peteret vindictam publicam; nam eo
casu hostem se ostenderet, cujus testimonium
non auditur l. 1. §. 1. ff. de question. c. cum opor-
teat 19. de Accusat. l. si quis. 17. C. de Test.
6°. Nec socij criminis c. 10. Nec unius testimo-
nium sufficit ad condemnationem c. eod. §. 23.
de Test. l. Jurisjurandi 9. C. eod. Præsertim si
in nostro casu mulier illa esset meretrix, aut prius
corrupta propter infamiam rejici deberet. c. 13.
54. 56. de Testib. 7°. Si confessio talis mulie-
ris reciperetur, daretur occasio pauperioribus
falsò nominandi Nobiliores, ut tum ipsæ, tum
proles ad opes emergant, ex quo infertur contra
Fabrum apud Gobat; nec puellæ aliàs honestæ,
solis verbis etiam juramento confirmatis standum
esse in casu præsentis; nisi alia indicia præcessissent
v. g. cubatio in eodem lecto, turpes tactus, &c.
quanquam etiam tunc potius reo juramentum
deferendum esset, præsertim si ille Actricis proba-
tiones contrariis præsumptionibus elisisset. Cap.
fin. §. sanè de Furejur. Imo König ex Brune-
mano contra Mævium docet, quòd tali casu Ca-
jus nec per oblationem juramenti purgatorij su-
spectus reddi debeat, nisi indiciis quibusdam
gravetur. *super Tit. de Adul-
teris n. 25.*